

Fånga handsken från S

Socialdemokraterna har lagt fram två nya förslag om den ekonomiska politiken. De är värda en diskussion.

Det viktigaste målet i statsbudgeten är överskottsmalet. Enligt detta ska den offentliga sektorns finansiella sparande (skillnaden mellan inkomster och utgifter) vara 1 procent av BNP över en konjunkturcykel. Däremot finns inga siffrersatta mål för vare sig sysselsättning eller offentliga investeringar (sparandet i realkapital).

Socialdemokraterna tog nyligen ställning för att sådana kompletterande ekonomisk-politiska mål bör utarbetas. Detta har inte fått någon större uppmärksamhet. Det kan bero på att eurokrisen slukar allt intresse eller på socialdemokraternas allmänna förtroendeproblem. Men frågan om fler kvantitativa mål är värd att diskutera.

Regeringen har angett som sin främsta uppgift "att föra Sverige mot full sysselsättning och därigenom minska utanförskapet". Trots det har några siffermässiga sysselsättningsmål aldrig preciserats. Regeringen har visserligen lanserat ett så kallat sysselsättningspolitiskt ramverk, men detta är bara ett allmänt analyschema utan kvantitativa åtaganden.

Avsaknaden av ett sysselsättningsmål, samtidigt som det finns ett överskottsmål för de offentliga finanserna, innebär en bristande logik. Överskottsmålet är till för att bygga upp sådana finansiella buffertar att finanspolitiken ska vara långsiktigt hållbar: framtida öknings av de offentliga utgifterna ska kunna finansieras utan skattehöjningar. Men huruvida överskott i dag på 1 procent av BNP är tillräckliga beror på den framtida sysselsättningen. Det betyder att överskottsmålet grundas på ett antagande om morgondagens arbetsmarknad. Regeringen har därför redan ett underförstått sysselsättnings-

mål. Det finns starka skäl att formulera detta mål så klart att det går att tydligt analysera om utvecklingen ligger i linje med målet eller inte.

Samtidigt måste ett sysselsättningsmål formuleras på rätt sätt. Det bör avse det som ekonomer kallar den strukturella sysselsättningen (eller jämviktssysselsättningen), det vill säga sysselsättningen i ett normalt konjunkturläge. Det kan mätas som sysselsättningen i genomsnitt över ett antal år.

Det vore däremot olyckligt med ett sysselsättningsmål som regeringen ska försöka uppnå varje år. För det första skulle det skapa oklarhet om ansvarsfördelningen mellan regering och Riksbank. I praktiken ser nämligen Riksbanken det som en av sina uppgifter att genom penningpolitiken motverka konjunktursvängningar runt den strukturella sysselsättningsnivån, eftersom det normalt bidrar till en stabil inflationstakt.

För det andra kan ett årligt sysselsättningsmål för regeringen hota överskottsmålet: det skulle bli frestande med en allmänt expansiv finanspolitik för att stimulera efterfrågan. Men en sådan politik kan inte öka sysselsättningen över en längre period (den strukturella sysselsättningen). Den bestäms i stället av arbetsmarknadens sätt att fungera, vilket i sin tur beror på andra typer av politik som utformningen av arbetslöshets- och sjukförsäkring, skattepolitiken och arbetsmarknadspolitiken samt på lönebildningssystemet.

Är det klokt med ett mål för de offentliga investeringarna? Det finns en risk att dagens betoning på den offentliga sektorns finansiella sparande minskar intresset för dess reala sparande, alltså för investeringarna i infrastruktur och annat realkapital. Överskottsmålets formulering innebär ett krav på att

offentliga investeringar ska finansieras genom skatter och inte genom lån. Det innebär att dagens generationer får betala också investeringar som kommer framtida generationer till del, vilket kan hålla tillbaka investeringarna.

Ett mål för de offentliga investeringarna kan bidra till att de inte trängs undan av andra satsningar. Men ett sådant mål går knappast att formulera i dag eftersom det finns ett alltför dåligt faktaunderlag om den offentliga sektorns kapitalstock. Redovisningen på denna punkt i regeringens budgetpropositioner är undermålig. Detta har kritiserats av Finanspolitiska rådet utan att några förbättringar skett. Riksdagen skulle få ett bättre beslutsunderlag om den ålade regeringen att varje år avlämna en särskild skrivelse om den offentliga sektorns kapitalstock och investeringar.

Regeringen brukar avfärda alla förslag om förändrade ekonomisk-politiska målformuleringar. Det finns en tendens att nuvarande formuleringar förvandlas till dogmer som är huggna i sten och inte får ifrågasättas. Detta är förstås olyckligt. Det finns ett stort behov av öppen diskussion om dessa frågor.

Ett viktigt övervägande gäller just värdet av fler kvantitativa mål för den ekonomiska politiken. Sådana mål ökar det politiska trycket att vidta åtgärder på respektive områden. Samtidigt innebär fler siffermässiga mål att fokus på varje enskilt mål blir mindre. Det är därför en svår avvägning hur många kvantitativa mål som bör ställas upp. Min slutsats är emellertid att det finns goda skäl för regeringen att komplettera nuvarande överskottsmål för de offentliga finanserna med ett tydligt mål för den långsiktiga sysselsättningen.

Det finns goda skäl för regeringen att komplettera nuvarande överskottsmål med ett tydligt mål för den långsiktiga sysselsättningen.

Lars Calmfors är professor i internationell ekonomi vid Stockholms universitet och fristående kolumnist i Dagens Nyheter.